

POSTANOWIENIE

19 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 19 marca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku M. W.
z udziałem J. P., K. P. i D. P.
o rozgraniczenie,
na skutek skargi kasacyjnej M. W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie
z 31 maja 2022 r., II Ca 814/18,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 lutego 2018 r. Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej dokonał rozgraniczenia nieruchomości gruntowych, położonych w M., opisanych w punktach I a i b postanowienia; w punkcie II nakazał uczestnikowi J. P. wydanie wnioskodawcy M. W. części nieruchomości oznaczonych w tym punkcie; orzekł o kosztach postępowania (w punktach III i IV).

Postanowieniem z 31 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Lublinie w punkcie I: zmienił częściowo zaskarżone postanowienie w punkcie I podpunkcie a); w punkcie II w opisany przez siebie sposób; w punkcie III w ten sposób, że oddalił wnioski M. W. i J. P. o zasądzenie kosztów postępowania; w punkcie IV w ten sposób, że nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w

Białej Podlaskiej od M. W. i od J. P. kwoty tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych. W punkcie Sąd Okręgowy II oddalił apelację uczestnika J. P. w pozostałej części; w punkcie III oddalił wnioski M. W. i J. P. o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego; w punkcie IV nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Lublinie od M. W. i od J. P. kwoty tytułem kosztów sądowych nieuiszczonych w postępowaniu odwoławczym.

Skargę kasacyjną wniósł M. W., zaskarżając postanowienie w punkcie I, III i IV, zarzucając mu naruszenie szeregu przepisu prawa materialnego tj. art.172 k.c. i procesowego tj. 327¹ § 1 w zw. z art.391 § 1 w zw. z art.382 k.p.c. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w punktach I, III i IV i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podał art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. czyli oczywistą zasadność skargi. W przypadku nieuwzględnienia tego wniosku zasadne jest, zdaniem skarżącego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych:

1. czy wykonywanie pewnych czynności faktycznych posiadania w zakresie posadowienia prowizorycznego drewnianego płotu czy żerdzi niemających charakteru trwałego urządzenia może wyczerpywać znamiona samoistnego posiadanie przygranicznego pasa gruntu?
2. Czy dopuszczalne jest stosowanie różnych kryteriów przebiegu granicy tej samej nieruchomości?
3. Czy kształtowanie przebiegu granicy powinno uwzględniać interesy społeczno-gospodarcze właścicieli sąsiadujących nieruchomości a w konsekwencji wygaszać spory graniczne?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazywano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana

w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie służy do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy jurydycznej. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane przypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc sytuacje, w których wyrok może być uznany za błędny lub wadliwy. Konieczne byłoby zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 marca 2002 r., I PKN 34/01; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, z 26 października 2022 r., I CSK 3332/22, z 29 stycznia 2021 r., I CSK 491/20).

Podkreślenia wymaga, że na etapie postępowania, jakim jest tzw. „przedsąd”, nie jest dopuszczalna ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz Sąd Najwyższy jest zobligowany i uprawniony wyłącznie do zbadania, czy wystąpiły przyczyny kasacyjne, określone w art. 398⁹

§ 1 k.p.c. Analiza motywów zaskarżonego wyroku może być zatem dokonana jedynie pod kątem tego, czy uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera argumenty, które przekonują o oczywistej zasadności skargi. By teza skarżącego o wystąpieniu podanej przyczyny kasacyjnej była zasadna, musiałaby opierać się na wykazaniu oczywistej błędności lub wadliwości rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, zakwestionowanego w skardze kasacyjnej, wskazującej na dopuszczenie się przez ten Sąd określonych uchybień.

Podsumowując, po analizie zaprezentowanych argumentów Sąd Najwyższy nie dostrzega, by w sprawie spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, w rozumieniu wyżej podanym. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa, oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w sądzie drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe.

Warto też dodać, że przepis art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednakże, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (post. SN z 9.12.2011 r., II PK 214/11; tak też SN w post. z 7.1.2003 r., I PK 227/02). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (post. SN z 8.10.2015 r., IV CSK 189/15).

Zdaniem Sądu Najwyższego, uzasadnienie twierdzenia skargi, że „skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”, świadczy o próbie obejścia zakazu, o którym mowa w art. 398³ § 3 k.p.c., tj. że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Jakkolwiek więc w skardze kwestionuje się m.in. sposób uzasadnienia zaskarżonego wyroku, to

jednak analiza uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, czyli wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, świadczy o prowadzeniu przez skarżącego niedopuszczalnej polemiki ze stanowiskiem, wyrażonym w zaskarżonym wyroku oraz w wyroku sądu I instancji. Sąd Najwyższy nie może jednak badać zarzutów, dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Jeśli chodzi o drugą z przyczyn kasacyjnych, czyli wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, zostały one sformułowane następująco:

a) czy wykonywanie pewnych czynności faktycznych posiadania w zakresie posadowienia prowizorycznego drewnianego płotu czy żerdzi niemających charakteru trwałego urządzenia może wyczerpywać znamiona samoistnego posiadanie przygranicznego pasa gruntu?

b) Czy dopuszczalne jest stosowanie różnych kryteriów przebiegu granicy tej samej nieruchomości?

c) Czy kształtowanie przebiegu granicy powinno uwzględniać interesy społeczno-gospodarcze właścicieli sąsiadujących nieruchomości a w konsekwencji wygaszać spory graniczne?

Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów, konstruujących to zagadnienie (post. SN z 26.1.2012 r., I PK 124/11). Zagadnienie prawne musi być istotne (niezbędne) dla rozpoznania podstaw skargi (post. SN z 9.2.2011 r., III SK 43/10,). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało, wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (post. SN z 29.11.2017 r., I CSK 216/17; tak samo post. SN z 15.11.2017 r., III SK 13/17).

Dla wykazania okoliczności, które uzasadniałyby rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, konieczne jest sformułowanie abstrakcyjnego problemu prawnego oraz wskazanie

za pomocą wywodu jurydycznego różnych, w szczególności odmiennych od zapatrywań prawnych sądu drugiej instancji, możliwości interpretacji powołanych w zagadnieniu przepisów prawa. Wypełnienie tego obowiązku nie może być zastąpione przez sformułowanie samych pytań, nawet jeśli zostały one następnie rozbudowane (post. SN z 15.12.2011 r., II PK 183/11, post. SN z 20.12.2011 r., II PK 207/11).

Analiza wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania prowadzi do konkluzji, że zagadnienie prawne nie zostało sformułowane w sposób zgodny z konsekwentną, utrwaloną wykładnią analizowanego przepisu. Ponadto ilość orzeczeń Sądu Najwyższego w przedmiocie zasiedzenia jest tak duża, że trudno uznać, aby wątpliwości z tego zakresu nie były jeszcze rozstrzygnięte w orzecznictwie (zob.m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 lipca 2015 r., I CSK 629/14, z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15, niepubl., 30 września 2022 r., I CSK 2433/22).

Oczywiście nie jest wykluczone, że pojawią się jednak jakieś zagadnienia nowe, dotąd nie wyjaśnione. Warunkiem jednak ich wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy jest uprzednie sformułowanie zagadnienia prawnego w sposób prawidłowy, w powiązaniu z zaskarżonym orzeczeniem i wykazaniem interesu publicznego w udzieleniu odpowiedzi na owo zagadnienie; konieczny jest ponadto bezpośredni związek pomiędzy zagadnieniem, a rozstrzygnięciem w konkretnej sprawie, w której wnoszona jest skarga kasacyjna.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w niniejszej sprawie, w tym również w zakresie twierdzenia o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego, stanowi w całości próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie. Jak już wyżej podkreślono, nie może to być celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nawiązanie do szczegółowych elementów stanu faktycznego sprawy, nie oznacza powstania zagadnienia prawnego, jego nowości ani konieczności rozważenia w interesie publicznym, który w przedstawionej sprawie nie został wykazany.

Mając na względzie zaprezentowane argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

[SOP]

[ms]